

Hallituksen esitys Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta, valmistelun taustaa

Kirsi Varhila

21.5.2024

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautuminen ja valmius muuttuvassa maailmassa

Pekka Tulokas

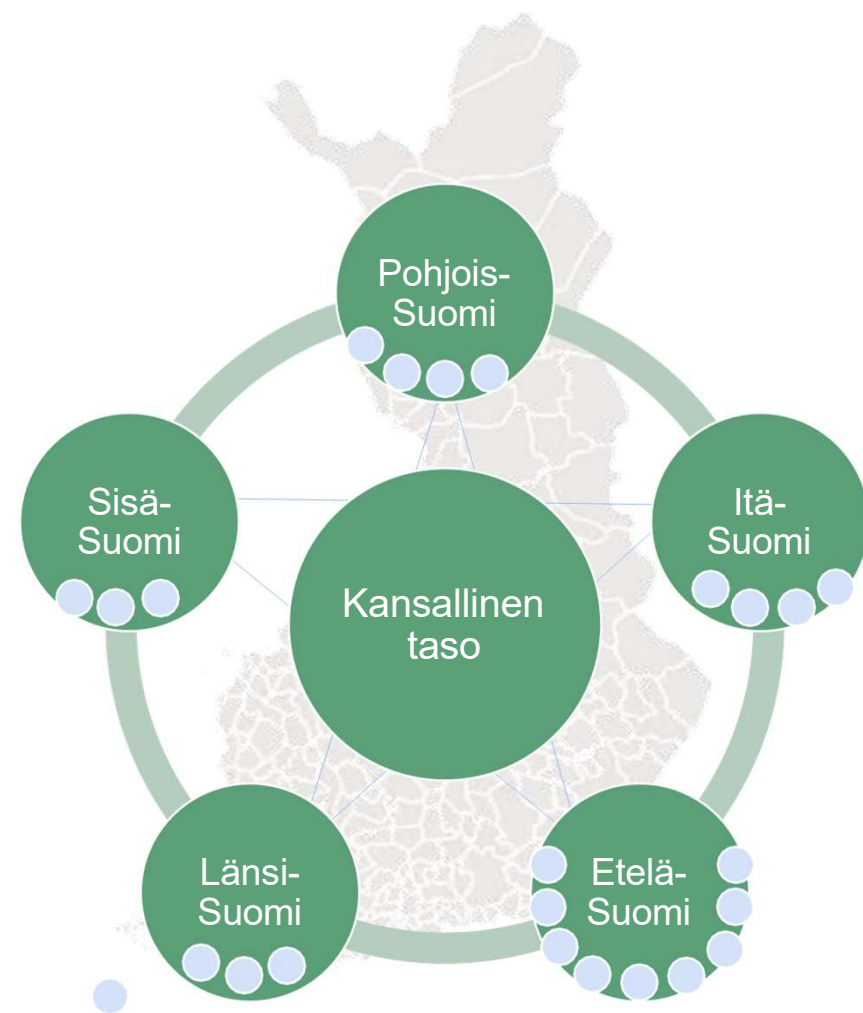
Hallitusohjelman kärkitoimenpiteet soten valmiudesta ja varautumisesta

- A. Vahvistetaan viiden yhteistyöalueen mallia ja luodaan kansallisesti yhtenäiset toimintatavat, jotka mahdollistavat johtamisen ja resurssit hyvinvointialueiden rajojen yli häiriötilanteissa.
- B. Mahdollistetaan jatkuva kyky ennakoida, analysoida ja toimia häiriötilanteissa kehittämällä valmiuden tilannekuvaa ja sitä tukevia toimintamalleja ja rakenteita.
- C. Luodaan hyvinvointialueille edellytyksiä kansainvälisen avun antamiselle ja vastaanottamiselle.

Tuki hyvinvointialueille
varmistetaan lainsäädäntöä
ja järjestelyjä kehittämällä

- Valmiuden säätely,
- Tuen järjestäminen
- Johtaminen

Miten kohti toteutusta (luonnos)

- HVA hallitusten puheenjohtajien ja HVA johtajien palaveri Tuusulassa 6.11.2024
 - Kuinka lainsäädännön implementointi toteutetaan
 - Hallintosääntöjen päivitys
 - Case...
- YTA sopimukseen salassa pidettävä liite vuodesta 2025 alkaen (aluksi päivitykset vuosittain)
- Valmiuskurssi n:o 4 Tuusulassa 13-15.11.2024

Salassa pidettävään liitteeseen:

1. yhteistyöalueen hyvinvointialueen yhteisistä perusteet valmiuden säätelyn tasoissa ja hälytysjärjestelyissä sekä niihin liittyvät menettelyt
2. menettelyt eri valmiuden säätelyn tasoilla
3. yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen muulle yhteistyöalueen hyvinvointialueelle järjestämä tuki ja ohjaus sellaisissa häiriötilanteissa, joiden hoitamiseen yksittäisen hyvinvointialueen voimavarat eivät riitä
4. periaatteet, joilla 2 kohdassa määritettyjä menettelyjä voidaan ottaa käyttöön tai päättää niiden käytöstä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen toimesta
5. yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen oikeus johtaa yhteistyöalueeseen kuuluvan yhden tai useamman hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteen hoitamiseen liittyvää toimintaa sekä kohdentaa voimavaroja yhteistyöalueen hyvinvointialueiden välillä
6. periaatteet, joilla yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voidaan käyttää toisella yhteistyöalueella
7. periaatteet, joilla yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voidaan käyttää kansallisesti 50 b §:ssä tarkoitetun sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen varautumisen johtoryhmän päättämällä tai valtion viranomaisen kanssa sovittavalla tavalla

Sote-järjestämislain muutos - valmius ja varautuminen

Erkki Papunen
Hallitusneuvos
16.5.2024

Hankkeen keskeiset tavoitteet

- Toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman valmiutta ja varautumista koskevat muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin.
- Täydennetään sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä siten, että normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa hyvinvointialueilla, viidellä yhteistyöalueella ja kansallisella tasolla on riittävät toimintavaltuudet tarvittaessa sitovasti ohjata ja johtaa sekä mukauttaa toimintaa riittävien palvelujen turvaamiseksi.
- Täsmennetään, **miten normaaliolojen häiriötilanteet ja valmiuden säätelyn tasot määritellään** sekä mitä toimintoja eri tasoisten häiriötilanteiden toimintavaltuuksien puitteissa on mahdollista johtaa, ohjata tai mukauttaa, ja minkä päätöksenteko- ja arviointimenettelyn kautta siirrytään tasolta toiselle.

Perusratkaisun hahmottelu: toimijat

- YTA-taso: käytössä vain yhteistyösopimusrakenne, ei juridista toimijaa
 - Toimijana käytännössä yo-sairaala ylläpitävä hyvinvointialue ja sen viranhaltijat
 - Huom! Uudellamaalla HUS-yhtymä sekä Helsingin kaupunki
- Kansallinen taso: sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmä (8 jäsentä)
 - STM:n ja yhteistyöalueiden yhteinen virkamies- ja viranhaltijajohtoryhmä, joka voisi päättää muun ohella hyvinvointialueiden voimavarojen ja materiaalien kohdentamisesta hyvinvointialueiden tai yhteistyöalueiden rajat ylittäen sekä toisaalta eräiden kansallisten resurssien kohdentamisesta hyvinvointialueille/yhteistyöalueille.
 - Jäsenet STM:stä, yo-hyvinvointialueilta sekä HUS & Helsinki
 - Alueiden edustajat viranhaltijoita, jotka hallintosäännön määräyksen perusteella voivat käyttää normaalista poikkeavaa toimivaltaa

Perusratkaisun hahmottelu: YTA-tason tehtävät

- YTA-sopimuksessa (sote-järjestämislain 36 §) on sovittava (tässä vain osa asioista):
 1. yhteistyöalueen hyvinvointialueiden yhteisistä perusteista valmiuden säätelyn tasoissa ja hälytysjärjestelyissä sekä niihin liittyvissä menettelyissä;
 2. yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen muulle yhteistyöalueen hyvinvointialueelle järjestämästä tuesta ja ohjauksesta sellaisissa häiriötilanteissa, joiden hoitamiseen yksittäisen hyvinvointialueen voimavarat eivät riitä;
 3. yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen oikeudesta johtaa yhteistyöalueeseen kuuluvan yhden tai useamman hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteen hoitamiseen liittyvää toimintaa sekä kohdentaa voimavaroja yhteistyöalueen hyvinvointialueiden välillä;
 4. periaatteista, joilla yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voidaan käyttää toisella yhteistyöalueella;
 5. periaatteista, joilla yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voidaan käyttää kansallisesti 50 b §:ssä tarkoitetun sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen varautumisen johtoryhmän päättämällä tai valtion viranomaisen kanssa sovittavalla tavalla.
- Huom! YTA-sopimuksen valmistelussa yhteistyö STM:n kanssa (37 §)
- Huom! Valtioneuvoston perälauta, jos YTA-sopimus ei täytä lainsäädännön vaatimuksia (38 §)
- Huom! Kustannusten jaosta sopiminen (36 §)

Perusratkaisun hahmottelu: toimivalta

- Yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen hallintosäännössä määrätty viranhaltija voi käynnistää [tuen antamiseen, johtamiseen ja voimavarojen kohdentamiseen] toimenpiteet, mikäli se on tarpeen häiriötilanteen laajuuden, kiireellisyyden tai muun vastaavan syyn takia.
 - Toimenpiteiden käynnistyminen ja niissä tapahtuvat olennaiset muutokset on viipymättä saatettava kaikkien yhteistyöalueen hyvinvointialueiden aluehallitusten tietoon.
 - Hyvinvointialue voi saattaa toimivallan käytön varautumisen johtoryhmän arvioitavaksi.

Perusratkaisun hahmottelu: varautumisen johtoryhmän tehtävät

- Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmän tehtävinä valmiuteen ja varautumiseen liittyvissä asioissa on (tässä vain osa asioista):
 1. **Päättää** [eräin edellytyksin] hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen toiminnan johtamisesta sekä voimavarojen ja materiaalien kohdentamisesta hyvinvointialueiden tai yhteistyöalueiden välillä YTA-sopimuksessa sovittujen periaatteiden puitteissa;
 2. päättää valtion viranomaisten luovuttamien kansallisten voimavarojen kohdentamisesta hyvinvointialueille kyseisen viranomaisen päättämien periaatteiden mukaisesti;
 3. päättää periaatteista ja toimenpiteistä, joilla hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voitaisiin YTA-sopimuksessa sovittujen periaatteiden puitteissa käyttää yhteisesti valtion viranomaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön ja kansainväliseen yhteistyöhön;
 4. antaa suositukset valtakunnallisesti yhtenäisistä valmiussuunnittelun periaatteista;
 5. arvioida hyvinvointialueen ilmoituksen perusteella, onko YTA-sopimuksessa sovitun toimivallan käyttö ollut tarpeellista ja oikeasuhtaista häiriötilanteen hoitamiseksi ja ryhtyy tarvittaessa oman toimivaltansa puitteissa tarvittaviin toimenpiteisiin häiriötilanteen hoitamisessa.
- Huom! Valtioneuvostolla mahdollisuus ottaa johtoryhmän päättämä asia käsiteltäväkseen

Muuta

- Valmiuskeskus:
 - Tehtävät laajenisivat tilannekuvan muodostamisesta myös valmiussuunnittelun ohjaamiseen yhteistyöalueella varautumisen johtoryhmän antamien suositusten pohjalta
- HE-aikataulu
 - Lausunnoille mahdollisimman pian
 - HE eduskuntaan syksyllä 2024